



Letnik 3, številka 2 / (junij) 2004, ISSN 1854-4096
[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)
Odgovorni in tehnični urednik, Marino Kačič
Naročnikov v elektronski in zvočni obliki: 804

Opozorilo: Avtorji prispevkov so sami odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite se na brezplačen e-Rikoss](#)

KAZALO

- [1. UVODNIK: **Demokracija je tudi odgovornost in aktivnost**](#)
- [2. AVTOPORTRET: **Jana Fuhrer**](#)
- [3. INTEGRACIJA: **Kdo je na boljšem - učenci, ki so ostali v zavodih ali tisti, ki so integrirani v domačem okolju**](#)
- [4. POPOTNIŠKI UTRINKI: **Po Baltiških državah 2. del**](#)
- [5. UPORABNI SPLET: **Do vzajemnih skladov preko interneta**](#)
- [6. DOBRO JE VEDETI: **Avtomatski vklop luči v sobi**](#)
- [7. NAMIGI IN NASVETI: **Vstavljanje zvoka v e-sporočilo, Spreminjanje ikon**](#)
- [8. OGLASNA DESKA: **Poročilo s sejma Sight City - Frankfurt 2004**](#)
- [9. ZABAVA: **Igre za slepe in slabovidne ljudi 4. del**](#)
- [10. NOVIČKE: **Sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi; Računalnik pomaga slepim videti; S podkožnim vsadkom do popolne nočne zabave; Nova varnostna luknja v brezžičnih povezavah; Jagode za spolno slo**](#)

UVODNIK: **Demokracija je tudi odgovornost in aktivnost!**

Odgovorni urednik Rikossa: *Marino Kačič*

Spoštovane kolegice in kolegi,

Pred dvanajstimi leti sem se vključil mednarodno šolo za podiplomsko izobraževanje sistemskih psihoterapevtov na Medicinski fakulteti v Zagrebu. Ker je razumevanje sistemsko (neka zaokrožena avtonomna enota), je tudi učenje in delo tega tipa – terapija s posameznikom, parom, družino, skupino, timom ali skupnostjo. Učenje in znanja so prihajala iz tujine. Tako imenovano sistemsko razumevanje je v naših krajih bilo bolj novost. Spomnim se, da je bil tridnevni seminar namenjen izvornemu razumevanju koncepta razgovora in soglasja. Danes je poznavanje sistemske logike povsem vsakdanja reč. Tako lahko sklepam po besedah strokovnjakov in vodilnih ljudi. Sprašujem se, kako to, da je potem taka razlika med prakso in formalnostjo, naprimer pri integraciji ali zavotskem izobraževanju ljudi s posebnimi potrebami? Komu služi vztrajanje na starem, če uporabniki niso zadovoljni s tem? Zakaj jih siliti v nekaj, kar se jim zdi zastarelo, premalo uporabno, prisiljeno? Kako integracija, če na njo niso strokovnjaki pripravljene?

Kot kaže smo v Sloveniji razvili povsem svojstveno prakso. Ponavadi se izkaže, da z "nekaj sistemsko urediti" pravzaprav pomeni, da se mora nekaj zakonsko spremeniti v novem ali širšem obsegu. Torej urediti mora država, institucija. Seveda je tak način reševanja v nasprotju s sistemsko logiko. Sistemsko razumevanje se je razvilo iz opazovanja različnih med seboj odvisnih delov (npr. različnih vrst rastlin v gozdu, različnih skupin ljudi v mestu ipd.). Za t.i. sisteme je značilno, da se med seboj uglasujejo, regulirajo glede na soodvisnost življenjskih procesov. S ponavljanjem teh nastajajo neka pravila in zakonitosti. Torej iz aktivnosti in življenja nastajajo zakoni in predpisi in ne obratno. Mogoče se del odgovora skriva prav v tem, da kljub sposobnostim in veliki količini vloženega dela, rezultati niso temu primerni. Morda prihaja čas podoben šestdesetim in sedemdesetim letom v zahodnih državah, ko so ugotovili, da učinkovitost narašča, če se najprej uskladimo v pogledih, razumevanjih in stališčih od spodaj navzgor. Potem je tudi uveljavljanje tako sprejetih zakonov, predpisov in pravil hitrejše, predvsem pa bolj učinkovito. Sedaj pa se po mojem mišljenju vsi izčrpujemo v prepričevanju drug drugega in obrambi pred občutkom, da nam hočejo nekaj vsiliti.

Tudi s tem namenom so se vključili novi sodelavci Rikossa, ki bodo s svojimi idejami, razumevanjem in izkušnjami upam da prispevali k večji demokratičnosti. Vsi vemo, da nezadovoljstvo bolj učinkovito rešujemo z aktivnostjo kot s kritiziranjem od ust do ust. Zato vas vabim vse, ki bi radi s svojo utemeljeno kritično mislijo in idejami povedali kaj bi radi v Rikossu spremenili, kaj vam je všeč, lahko napišete svoj prispevek in seveda lahko postanete sodelavec. Vabljeni vsi!

AVTOPORTRET: **Jana Fuhrer**
Izobraževanje in informacijska tehnologija

Sem študentka drugega letnika Visoke poslovne šole na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Drugi letnik ravno sedaj uspešno zaključujem. Vendar se moram za to zelo potruditi, potrebujem več časa, vendar mi je v veselje in v interesu, da nekoč počnem kar me veseli. Pri tem mi seveda zelo pomaga osebni računalnik. Če bi se mi pokvaril bi bilo tako, kot da bi mi odrezali roke. Še bolje pa bi bilo, če bi imela na razpolago prenosni računalnik za veliko lažje sledenje učnemu procesu.

Moja izobraževalna pot se je začela v domačem okolju. Nato sem zaradi slabšanja vida morala v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljano, kjer sem končala še zadnja tri leta osnovne šole. Tu sem se prvič srečala z računalniki in spoznavala delo z njimi. Seveda sem bila navdušena, ker sem lahko igrala igrice. Že v srednji šoli sem spoznala, da to ni le za igrice, ampak, da mi lahko zelo olajša učenje. V drugem letniku je postal osebni računalnik del moje učne opreme. Ko sem ugotovila, da brez njega ne bo šlo, sem se morala zelo potruditi, da sem ga dobila. V nasprotju z večino drugih slabovidnih ali slepih vrstnikov, ki so računalnike, in jih še, dobivali čeprav zanje sploh niso zaprosili. Tako je pač, tisti ki ga res nujno potrebuje za pomoč pri delu mora sam prispevati, nekateri pa ga dobijo za igranje igrice. Saj ni težko dati nekaj zraven, ker veš da gre za tvojo korist, za blaženje težav, vendar me pa jezi to, da sredstva niso pravično razdeljena, oz jih ne razdeljujejo pravično.

Sem močno slabovidna, zato poleg računalnika uporabljam tudi elektronsko povečevalo, ki pa brez računalnika ne bi delovalo. Tako je računalnik že 6 let del nepogrešljive opreme.

Kot že ves čas govorim, mi računalnik pomaga pri učenju. Kako? Na računalnik si prepisem vse zapiske, ki jih beležim na predavanjih in jih znam brati še nekaj časa po predavanjih, pregledujem prosojnice predavanj in vse skupaj strnim v študijsko gradivo, da se na koncu lažje in hitreje pripravim na izpite. Tako je bilo tudi v srednji šoli. To se je izkazalo kot najboljša metoda učenja. Te zapiske pa ne berem s pomočjo povečevalnega programa, ker mi bolj ustreza, da zapiske natisnem in se potem učim s pomočjo povečevala. Najbolj mi pri branju ustreza pisava Arial, ker nima nobenih zavihkov ob koncih črk, tako kot Times New Roman. Z velikostjo črk se ne ukvarjam, ker si jih tako ali tako povečam.

Seveda pa, kot vsak v sodobni dobi računalništva in informatike, uporabljam internet. Tu pa potrebujem tudi računalniški povečevalni program Zoom Text Extra. Najbolj mi ustreza inverzni pogled (svetle črke, temno ozadje), ker se mi ne blešči. Govornega sintetizatorja - Govorca ne uporabljam, saj nisem navajena takega načina dela in me živcira. Uporabljala bi ga, če bi mi vid tako padel, da mi ne bi več pomagal pri pregledovanju. Z uporabo Zoom Texta pa se pojavijo tudi težave, ki pa niso tako zelo moteče. Pri razpoznavanju spletnih strani imam pred sabo le del zaslona. S tega vidika imam najraje strani, kjer je po linkih navedeno kaj se na strani nahaja. Pa tudi barva pisave je problem, saj imajo nekateri vse pisano in uporabljajo nepravilne kombinacije barv, ki nam ne omogočajo enakovredne uporabe spletnih strani.

Kot sem že omenila sedaj obiskujem Visoko poslovno šolo in s tem so se moje potrebe po prilagojeni opremi spet povečale. Potrebovala bi namreč prenosni računalnik, saj normalno težko pišem, pa še brati je za sabo težko zaradi hitrega tempa predavanj. Delno se to da rešiti v dogovoru s profesorjem (da ti da zapiske predavanj), vendar ne naletiš vedno na dober odziv. Zelo pa sem zadovoljna s spletno stranjo naše fakultete, ki jo redno obiskujem, saj so poskrbeli, da je tudi za nas dostopna . Na spletnih straneh fakultete dobim vse informacije, ki jih potrebujem za študij, vsa gradiva, pa tudi na izpite se lahko prijavim. To je še zlasti dobrodošlo za slepe, pa tudi za vse ostale invalide, saj ti ni treba na fakulteto, pa tudi težav z izpolnjevanjem obrazcev nimaš.

Problemi sledenja predavanj so nekateri reševali tudi s snemanjem, toda učenje na zvočni osnovi ne ustreza vsem. Zato bi se lahko rešili tudi na ravni fakultet nasploh. Vendar to je vse v povezavi z velikimi stroški. Pa še vse te metode se še razvijajo, tako da so to lahko rešitve za prihodnje generacije. Namreč, vedno več se uporabljajo video konference. S pomočjo njih bi lahko sledili predavanjem od doma, pa ne samo slepi in slabovidni, ampak tudi vsi drugi. S tem nimaš le zvočnega stika, ampak tisti ki vidi, tudi opazuje neverbalno komuniciranje. V prihodnje pa nam ne bo treba niti tipkati. Računalniki bodo tako sposobni, da bodo to kar sami počeli, vendar če bo uporabljen zelo čist govor. Tako bomo imeli asistenta, ki bo namesto nas poslušal in zapisoval predavanja ter kar bomo želeli.

Moja študijska pot, želim, da bi se nadaljevala še naprej. Upam, da bom v prihodnjem izobraževanju doživela res kakšno revolucionarno rešitev. No, jaz verjetno ne, mogoče pa nove generacije čez več let.

[Na kazalo](#)

INTEGRACIJA: Kdo je na boljšem - učenci, ki so ostali v zavodih ali tisti, ki so integrirani v domačem okolju?

Avtorica: Damijana Dušak (Učiteljica biologije, kemije in gospodinjstva v Zavodu za slepo in slabovidno mladino Ljubljana)

Še enkrat o otrokih s posebnimi potrebami, tokrat malo drugače..

Ne bom navajala zakona in členov, ki so omogočili otrokom s posebnimi potrebami enakopravno vključitev ali integracijo v svoje domače okolje, med polnočutne vrstnike. Zakon je napisan tako, da ob prvem branju pomisliš na najboljše, ker denar tako ali tako ni pomemben. Zakon omogoča otrokom prilagoditve glede na posebne potrebe, zakon omogoča dodatne ure za specialna znanja, omogoča nakup poceni in

dragih pripomočkov, ki naj bi jih učenec s posebnimi potrebami potreboval za nemoteno šolanje, zakon omogoča ...

Omogoča že omogoča, kako pa je v praksi?

Rada bi predstavila moje videnje, moje težave in rešitve, ki so povezane s tem problemom.

Učiti slepe otroke je lepo, še posebej, če učiš biologijo in kemijo, vendar iz leta v leto težje.

Ker se število otrok s posebnimi potrebami v Zavodu zmanjšuje, se učitelji že leta srečujemo s KOMBINACIJO razredov in kombinacijo slepih in slabovidnih učencev v razredu.

V letošnjem šolskem letu se je pa tudi meni zalomilo po 25 letih preživetih v šolstvu, od tega 18 let pri slepih in slabovidnih.

KOMBINACIJA! Na urniku je pisalo: torek 2. ura 7.r devetletke - naravoslovje in 7.r osemletke - kemija. In spet se ponovi kombinacija slep in slaboviden učenec v devetletki in isto v osemletki.

Pri temah naravoslovja v 7 razredu devetletke naj bi obravnavali biološke vsebine, 70 ur (Naravni ekosistemi - Gozd, Celinske vode in Morje, 17,5 ur kemijskih vsebin (Snovi, njihove lastnosti in spremembe, Čiste snovi, Zrak in Voda) in 17, 5 ur je namenjeno fizikalnim vsebinam (Zvok, svetloba, valovanje).

Pri temah kemije v 7. razredu osemletke pa naj bi obravnavali Zgradbo snovi, Kemijske reakcije, Atom in periodni sistem, Elemente v Periodnem sistemu, Povezovanje delcev in Družino ogljikovodikov (70 ur).

Če odmislim vse okoliščine, ki vplivajo na moje učence, ki so v tej kombinaciji stari od 12 do 13 let, če zanemarim njihovo počutje in zdravstveno stanje, njihove socialne potrebe, take in drugačne motnje in jih jemljem zgolj kot številke, je kombinirano učno uro nemogoče izpeljati z vsemi metodičnimi in didaktičnimi pristopi, ki jih premorem. Nemogoče je doseči minimalne standarde znanja, ki so zapisani v učnih načrtih obeh predmetov.

Res je, da učitelji potihoma ugotavljamo, da branje in pisanje na splošno šepa pri slovenskih učencih. Pri naši populaciji pride ta problem še bolj do izraza. Kljub usmerjenem in načrtnem delu s tega področja, imamo tudi v Zavodu ta problem. Do tega odstopanja pride po mojem mnenju zato, ker so v Zavod vključeni samo še tisti

učenci, za katere je bilo strokovno ugotovljeno, da v redni OŠ, v domačem kraju iz takih ali drugačnih razlogov ne bi uspešno napredovali.

Čeprav nas je mnogo, ki smo o takih problemih seznanjeni, ni nikogar, ki bi o njih upal javno spregovoriti, kaj šele napisati.

Prav neprijetno mi je sedeti na strokovnih aktivih učiteljev moje regije ali na raznih strokovnih seminarjih. Zakaj? Svetovalci na Zavodu za šolstvo so seznanjeni s kakšnimi težavami se srečujem. Iščemo skupno pot k najboljši rešitvi. Tudi oni se zavedajo, da so učenci s posebnimi potrebami del populacije, ki zahteva drugačen pristop za dosego istih ciljev. Zadnjih par let se kar intenzivno ukvarjajo ali bolje rečeno spoznavajo s to problematiko. In ker se tudi na študijskih skupinah posveča več pozornosti učencem s posebnimi potrebami, ki so integrirani, se vedno omeni: in tam sedi kolegica, ki vam bo dala navodila ali podatke iz prve roke. Ni prijetno, ko se zazre množica ljudi vate, ki te hkrati obsoja, da mora poučevati tudi enega takega učenca in istočasno zahteva rešitve, načine, metode in učne materiale za svojega učenca s posebnimi potrebami.

Zelo rada pomagam in če znam svetujem. Vendar po tolikih letih se človek iztroši. Tudi zato, ker sem v Sloveniji za področje naravoslovja, biologije, kemije in gospodinjstva v OŠ sama. Nimam se s kom primerjati, podebatirati ali če hočete pokritizirati. Naša fakulteta, ki naj bi usposabljala strokovnjake za učence s posebnimi potrebami, se še ni obrnila v pravo smer in še ne gre v korak s časom. Vem, tudi oni nimajo strokovnjakov, ki bi usposabljali študente za učence s posebnimi potrebami. Velik deficit se pojavlja prav na področju slepih.

In zdaj nazaj k osnovnemu problemu.

Do sedaj sem vedno sama poiskala ugodno rešitev, prijazno za otroke. In to počnem že 15 let brez vednosti nadrejenih izven naše ustanove.

Na pedagoški fakulteti sem vsa ta leta prosila za pomoč študenta - prostovoljca. Leta je po kratkih navodilih in moji stalni strokovni pomoči prevzel razred in poučeval paralelno z menoj.

Ti naši skrivni tandemi so bili uspešni, saj so se iz tega že zagovarjale 3 izvirne diplomske naloge. Ena od njih, ki nosi naslov Ko živali onemijo roke spregovorijo, je prejela nagrado za inovacije pri invalidski organizaciji.

Tudi letos sem ugotovila, da naloge, ki mi jo je vodstvo šole zaupalo, ne bom zmogla kvalitetno in strokovno izpeljati. Zato sem za pomoč spraševala pri svetovalcih na Zavodu za šolstvo. Vsi so se strinjali, da je izvedba pouka v taki obliki nemogoča, saj so si ogledali, kako poteka pouk pri slepih in slabovidnih učencih.

Ponovno smo šli v akcijo in tudi letos našli študentko - absolventko, ki je bila pripravljena prostovoljno pomagati. Že po prvi uri nastopa pred učenci se je izkazala kot rojena učiteljica.

Problem je navidezno rešen. Zadovoljni smo vsi: učenci in obe učiteljici.

Potihoma se sprašujem, kako je mogoče, da smo tako okorni pri reševanju takih in podobnih problemov, ki na videz sploh niso problemi. Če je denar tisti, ki kroji usodo učencem s posebnimi potrebami, potem rešitve sigurno še dolgo ne bomo našli. In če se že zgledujemo po dobri praksi iz tujine, zakaj ne opazimo tudi tega, da imajo v šolah, ki jih jemljemo za zgled, učitelji, ki poučujejo učence s posebnimi potrebami, še študenta ali praktikanta, ki ga uvaja v delo s takimi učenci. Menim, da je eno leto preživeto na šoli, kjer se študent preizkusi v praksi več vredno kot par let poslušanja teorije na fakulteti.

Je res vse dobro za učence s posebnimi potrebami in je važno le da se nekaj dogaja? Še vedno me muči nekaj vprašanj, a o tem morda kdaj drugič.

[Na kazalo](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: **Po Baltiških državah 2. del**
Urednica in avtorica: *Metka Pavšič*

Tale avtič je res stvar, ki ponuja marsikaj. To spoznaš šele na tako dolgi poti kot je ta prek Baltiških držav. Moj prostor je na zadnjem sedežu oziroma na polovici le-tega, saj ostalo polovico grmadijo spalne vreče, potovalke, povštri... Pa vendar ugotovim, da imam čudovito bivališče. Poleg sedečega položaja odkrijem še tri pomožne. Vsi

pridejo prav, ko te v napol sedečem položaju po stotinah kilometrov prične boleti ta ali ona kost. Sploh se v avtu ustvari posebno vzdušje. Vsaka ima svojo nalogo. Ema vozi in sploh skrbi za avto v vseh ozirih. Če bo ob službo, ne dvomimo, da je njeno mesto med šoferji tovornjakov težke kategorije. Mateja skrbi za zemljevid in pravo smer. Vmes pove nekaj o našem prihajajočem cilju. Obložena je z knjigami kot v pravi mali pisarni. Poleg tega je finančni minister, kar pri vseh šestih valutah, ki smo jih uporabljale sploh ni enostavno. Imeti moraš poseben sistem. Jaz skrbim za bolj preproste reči. Sem namreč smetarka in odrejevalka potrebne pijače. Sem in tja se v avtu odpre tudi masažni in frizerski salon. V začetku imamo napovedane tudi teme dneva, potem pa malo zamrejo. Razvijemo poseben, potovalni jezik, ki je še najbolj podoben Slovenščini ameriških izseljencev. V večernih urah, ko se dogajanje malce umiri prepevamo skupaj s Šifrerjem, Balaševičem, Kalifornijo ali pa udarimo čisto po svoje.

Prepričane smo, da si zasluži nagrado tisti, ki je iznašel klimo. Brez nje ne bi vzdržale takih razdalj, kajti temperature niso prav nič nižje kot doma.

Časa za dolgčas ni. Takoj ko vzdušje pada, se že pojavi kak problem, droben pripetljaj, da pritegne pozornost in nas aktivira. Edina v avtu sem, ki sem in tja malo zasmrči. Sploh smo ugotovile, da smo dream team, saj si je težko zamisliti tri ženske, ki skupaj preživijo 13 dni po 24 ur dnevno, ne da bi si skočile v lase. Gre za stotine drobnih odločitev, ki jih moraš sprejeti, stotine drobnih prilagajanj, brez katerih bi potovanje lahko kaj hitro postalo muka. Bi človek kar priporočal mladim parom tako izkušnjo.

Da ne zatajimo svoje planinske nature, osvojimo tudi najvišji vrh Baltika, ki se nahaja v estonskih Alpah. Po vseh kilometrih ravnih cest se prav prileže kak ovinek. Ema straži avto, z Matejo pa opraviva gorski podvig. V desetih minutah hoje po gozdni cesti prispeva na 317 m visok vrh. Poraščen je s smrekami. Na njem je razgledni stolp, ki omogoči, da ljudje sploh kam vidijo. Na vrhu naju pozdravi edini prebivalec, črno bel muc, ki najbrž čaka, da bova kaj okusnega privlekli iz nahrbtnika. Preizkusim, če mucki povsod po svetu razumejo isti jezik. Res je. Hitro se odzove na moj muc, muc, muc. Ura je pol enajstih zvečer, a noči od nikoder. Kljub pozni uri je trgovinica s spominki na sredi poti še vedno odprta. V njej vlada vonj po sveže obdelanem lesu. To je zame eden najlepših vonjev kar jih poznam. Oče in hči se s prodajo lesenih in lončarskih izdelkov preživljata v teh krajih. Preprosto uživam, ko brkljam med glinenimi posodami, piščalkami, med čudovitim lesenim nakitom. Prava svatba za čute. Zgrabi me in kupim prva darilca. Sebi in domačim. Emo, ki je oklevala takoj po sestopu napodiva na vrh, midve pa se ta čas bolj ali manj uspešno otepava komarjev. Le-te je treba omeniti, kajti menimo, da so poleg losov, ki jih na Matejino veliko žalost vidimo le na prometnih znakih prav gotovo najpomembnejše živalce tega koščka planeta. Neverjetni so. Ljudje na avtobusnih postajah se jih otepajo z vejami. Me se špricamo s kemikalijami, da vsaj malo ublažimo njihove silne napade. Številna jezera, močvirnata pokrajina in visoke temperature jim najbrž ponujajo raj. Bog ne daj, da pustiš vrata avtomobila odprta, kajti v naslednjem hipu boš imel kup nepovabljenih sopotnikov ob sebi.

Baltiško morje je znano po plažah iz bele mivke. V lepem litvanskem kempu si privoščimo ohladitev v morju. Na plaži ni ne bifeja, ne stotine tranzistorjev, ne ležalnikov in senčnikov. Čisto preprosto je. Nekaj ruskih otrok, ki s svojo učiteljico uživajo v igri z žogo. Spomnijo me na naše osnovnošolske kolonije. Nikjer nobenih motornih čolnov, toboganov in drugih podobnih prebivalcev morja. Globina morja le počasi narašča. Kar precej daleč moraš stopiti, da lahko zaplavaš. To je nekaj zame, saj imam vedno precej nelagoden občutek, kadar stopam po kamnitem morskem dnu. Tu pa so valovi zarisali v mivko pravilno razporejene črte, v razmaku deset centimetrov. Zdi se mi kot bi stopala po nekakšnih rebrih ali rahlo valoviti strehi. No, pa nam narava zastonj ponudi refleksno masažo stopal. Sliko »rebrastih« plaž srečaš tudi na razglednicah. Očitno je to značilnost baltiških obal.

Voda je prijetno topla. Ni čutiti, da bi se v njej topile ledene gore s severa. Pomočim prste vanjo in jih obliznem. Kaj takega. Voda ni skoraj nič slana. Je kot rahlo soljena voda v kateri skuhaš makarone. Nobenega tuširanja ni potrebno. V globini se zabavamo, ko skušamo s stopali med mivko odkriti kamenčke in jih privleči na dan.

Nedavno tega sem slišala, da neveste v Estoniji v zamašeno steklenico shranijo listek z deklinškim priimkom in ga vržejo čim dlje od obale. Simbolno dejanje, da se lahko popolnoma in čisto zares predajo svojemu izbrancu.

Ker sem že omenila makarone, naj povem, da so nas le-ti pogosto spremljali na poti. S seboj smo imele poleg šotora, ki nam je nudil prav udobno prenočišče tudi gorilnik. Sem in tja smo si privoščile kaj okusnega. Hrana je podobna naši. Še najbolj nenavadne so njihove hladne, kefirjeve juhe, ki jih ljudje pogosto jedo. Če je v njej naribana rdeča pesa, je juha živo roza barve. Poleg servirajo krompir v kosih, ki ga pomakaš v juho. Zelo všeč mi je bila kefirjeva hladna juha v kateri so bili koščki svežih kumaric, mlade čebule in koruze. Preizkusite! Zgleda, da je rdeča pesa v raznih kombinacijah pogosto na mizi. Okusna je tudi solata v kateri so njeni koščki, sicer pa je zelo podobna solati, ki ji mi pravimo francoska, le da je ta spet živo roza barve. Za nas so malce nenavadne kombinacije kisle solate in sladkega ananasa ali perutnine.

Sicer pa nikjer ne manjka in treba je povedati, da so silno obiskani Mc Donaldi. Občutek imaš, da jih je precej več kot pri nas. Na Poljskem se že sprašujemo, če so morda te restavracije s hitro hrano glavna atrakcija te dežele, toliko jih je.

Omembe pa so nedvomno vredna tudi glavna mesta baltiških dežel, estonski Talin, latvijska Riga in litvanski Villnius. To so zares veličastna mesta. Najbolj smo očarane nad Rigo, ki jo Slovenci še najbolj poznamo po razočaranju okrog lanskoletnega evrovizijskega dogajanja. Pravijo ji tudi Pariz vzhoda. In ne zastonj. Mesto je veliko za tri naše prestolnice, stari del je zaprt za promet. Vidi se, da so v zadnjih letih obnovili pročelja stavb, ki so vseh mogočih pastelnih barv. Ulice so široke in tlaki spominjajo na naša obmorska mesta. Sem in tja se slišijo klici galeb. Iz mnogih oken se sliši igranje kakega inštrumenta. Na ulicah srečamo precej ljudi, ki prenašajo naokrog svoja glasbila. Riga zares ponuja vtis glasbenega mesta. Vse tri prestolnice

so lepo obnovljene, prijazne turistom, kar pomeni, da ljudje posedajo po trgih in večinoma srebajo razne koktaile. Navdušene smo nad množico galerij, umetniških trgovinic, v katerih ponujajo lončarske izdelke in slike vseh vrst. Na stojnicah prodajajo številne izdelke iz lesa, lanena oblačila, glinene zvončke, ki so njihova značilnost in ruske babuške vseh mogočih poslikav. Od Billa Klintona do Sadama Huseina. Parlamenti vseh treh držav so roza barve. Hm, morda je tudi v fasado primešane kaj rdeče pese.

Ostaja vtis, da se tu ljudje mnogo bolj prevažajo z avtobusi in tramvaji kot pri nas. Ne le po mestih, tudi v notranjosti so avtobusne postaje polne čakajočih ljudi. Ne moremo doumeti, ko sredi samih polj in redko posejanih gozdičkov zagledaš avtobusno postajo polno ljudi. »Le od kje so se vzeli, saj ni daleč naokrog nobene hiše«, se sprašuješ.

Mateja je presrečna, kadar v mestu zagleda »pence«. To so tiste kupole okroglastih oblik, ki krasijo vrhove ruskih ortodoksnih cerkva. Morda res še najbolj spominjajo na kupčke trdo stepene smetane. V eni izmed njih pred ikono, ki nam jo predlaga neka gospa prižgemo svečko. Svetnik z ikone je v pomoč mladim dekletom pri iskanju kavalirjev. V teh cerkvah podoba Križanega zamenja Misleči Jezus. To je podoba Jezusa, ki sedi in si z eno roko podpira glavo.

Opazimo, da je po ulicah le malo beračev. Tisti, ki pa so imajo svoje delo. Klečijo na tleh in molijo. Za koga vedo le oni.

Rada bi omenila pokopališča, ki so tu nekaj posebnega. Nahajajo se sredi gozdičkov. Grobovi niso strnjeni na kupu, temveč so križi redko posejani po vsem gozdiču. V sv. Ani, majhnem estonskem mestecu vidimo, da so nagrobniki obdani z železnimi ograjami, okrog grobov je posuta mivka, poleg vsakega pa je postavljena prava klopca.

In ker naj bi vse stvari našle svoj zaključek na pokopališčih, prav tu končujem svojih nekaj vtisov. Ob koncu bi rada rekla še aču (kar je litvanski hvala) svojima dvema sopotnicama, brez katerih bi Baltik najbrž še vedno stal nekje na severu poloble, le moje navzočnosti tam ne bi bilo, ali pa bi bila vsaj mnogo manj barvita.

[Na kazalo](#)

UPORABNI SPLET: Do vzajemnih skladov preko interneta
Urednik in avtor: *Davor Krajec*

Slovenci smo s prvim majem, pravijo postali Evropejci. Meni se zdi, da smo že od nekdanj. Vstop v »pravljico« zvezo nas bo privedel tudi to dneva ko bomo svoje lepe »prešerne«, »kobilice« in »cankarje« morali zamenjati za evre. Ja, zamenjali bomo ta lep slovenski denar za evre, ki so po izgledu in obliki hladni in brezpomenski.

Zavedati pa se moramo, da če želimo uresničevati svoje življenjske cilje bo treba preudarno razmisliti in izbrati novo obliko varčevanja. Mnogi imajo svoje premoženje v banki in zanj prejmejo nekaj tisoč tolarjev obresti. Bankam se smeje saj lahko poceni dobi denar in tako obrača milijarde tolarjev. V članku vam predstavljam alternativo, ki je primerna za vsakogar, tudi za tiste, ki svoje težko prigarane tolarčke tiščite v nogavicah.

Varčevanje v vzajemnih skladih je pri nas prisotno že lep čas, agresivno oglaševanje pa se je pojavilo v zadnjem času. Slovenski trg vam trenutno ponuja 21 posebnih vzajemnih skladov. Glede na tveganje so razdeljeni v tri kategorije. Skladi z visokim tveganjem so delniški skladi. Že iz imena je moč sklepati, da sredstva plasirajo v delnice. Srednje tveganje predstavljajo tako imenovani uravnoteženi skladi katerih sredstva so v delnicah in obveznicah. Za ziheraše pa so obvezniški skladi z najnižjim tveganjem in s tem tudi najnižjo stopnjo donosnosti. Premoženje sklada je razdeljeno na vrednostne točke, ki se dnevno ažurirajo in so dnevno objavljene v časopisju in spletnih straneh. Vlagatelj (varčevalec) te točke kupuje ali prodaje.

Odločitev h katerem skladu pristopiti je na plečih posameznega vlagatelja. Vlaganje v vzajemne sklade spada med dolgoročne oblike varčevanja. Če boste vaša sredstva vplačali v delniški sklad je priporočljiva doba varčevanja najmanj 7 let, za kombinirane sklade 5 let in za obvezniške 3 leta. Ob vplačilu v vzajemni sklad vam DZU (družba za upravljanje) zaračuna običajno 3 % vstopno provizijo.

Kako in kje pristopiti k vzajemnemu skladu?

Obstaja več poti. Ena od njih je preko interneta. V spletu obstaja veliko strani posvečenih varčevanju v vzajemnih skladih. Izbral sem tri, ki so po mojem mnenju

primerne za varčevalce, saj na enem mestu dobijo vse potrebne informacije o vzajemnih skladih, pa še pristopno izjavo lahko izpolnijo iz domačega računalnika.

1. Spletna stran vzajemci.com

Stran je v lasti družbe Vzajemci d.o.o.

Osnovni podatki:

Spletni naslov: <http://vzajemci.com>

E-pošta: info@vzajemci.com

Teletekst: strani 323

Telefon: 01 28 09 160

Stran je zasnovana kot portal. Uporabnikom ponuja ogromno informacij. Je povsem neodvisna stran. Strukturno je za slabovidne primerna. Na vrhu in na dnu strani so prisotne povezave preko katerih dostopamo do željene tematike. Če nas nervira ta množica povezav je priročna uporaba zemljevida strani do katerega se dokopljemo na levi zgornji strani. Barvna shema pa je po mojem mnenju za večino neprimerna. Je presvetla in ni prisotnih večjih kontrastnih nivojev.

Uporabniku nudi zares veliko. Na vstopni strani je prisotna dnevno ažurirana tečajnica vzajemnih skladov, razdeljena na tri kategorije skladov. O vsakem skladu se uporabnik lahko podrobno informira le z klikom imena sklada na tečajnici. Informacije so izčrpne in lepo prikazane v tabelah in grafikonih. To sicer za slabovidne ni vedno dobra stvar.

Če se odločite pristopiti k vzajemnemu skladu preko portala Vzajemci.com imate s tem še dodatne ugodnosti, kot so:

- Strošek vlaganja je identičen strošku vlaganja pri DZU-jih
- Vse potrebne obrazce izpolnijo namesto vas (posebej dobrodošlo za našo populacijo)
- Le preko portala Vzajemci.com lahko pristopite h kateremukoli vzajemnemu skladu prisotnemu na slovenskem trgu
- Za podpis že izpolnjenega obrazce se lahko oglasite med 8:00 in 21:00 uro zvečer
- Informacije so nepristranske in verodostojne
- Samo vlagateljem preko portala Vzajemci.com je namenjena brezplačna številka 080 1223

Pomankljivost portala je v tem, da ne premore foruma preko katerega lahko komuniciramo z drugimi uporabniki in izmenjujemo mnenja.

Ne glede na pomankljivost pa je portal po mojem mnenju najboljši v slovenskem spletu.

2. Spletna stran skladi.com

Spletna stran je v lasti družbe Individa d.o.o.

Osnovni podatki:

Spletni naslov: <http://skladi.com>

E-pošta: info@skladi.com

Telefon: 01/569 10 39

Spletna stran lahko povsem upravičeno nosi naziv SUPERMARKET VZAJEMNIH SKLADOV. Zasnova strani je sicer dobra, ampak z vidika slabovidnosti za uporabo precej okorna. V mislih imam predvsem padajoče menije, ki se pojavijo ob prisotnosti miškega kazalca na povezavah na vrhu strani. Stvar nebi bila tako kaotična, če bi bilo kontrastno razmerje med napisi postavk menija in pravokotnikom s katerim se premikamo po meniju bolj izrazito.

Vstopna stran nam ponuja dnevni borzni komentar in zadnje novice. Vsekakor tudi ažurirano tečajnico, ki pa v primerjavi s tečajnico na Vzajemci.com ni razdeljena na tri dele ampak so vsi skladi v eni tabeli. So pa zato v drugi kolini tečajnice kvadratki treh barv s številkami od 1 do 3. Kvadrat s številko 1 je obarvan rdeče in logično predstavlja sklad z visokim tveganjem, dvojka se nahaja v kvadratu modre barve in predstavlja uravnotežen sklad, kvadratek zelene barve in številko 3 pa označuje obvezniške sklade.

Med zelo uporabne komponente strani se izkaže vodenje lastnega portfelja. Potrebna je registracija, ki pa je brezplačna. Do lastnega portfelja pridemo po registraciji in prijavi s klikom na vrhu strani na napis Osebne strani. Podatke portfelja seveda vnesemo sami. Tako lahko dnevno spremljate gibanje vaših sredstev v vzajemnih skladih. Ne bodite slabe volje če bodo občasno rdeče številke. Zavedajte se da varčujete posredno v rezpršenih vrednostnih papirjih.

Pohvale vreden je forum, ki ga je moč uporabljati na strani skladi.com.

Negativne točke pa si stran nabere predvsem z rahlo zavajajočimi informacijami, predvsem pri izračunih. Izračuni ne predstavljajo realne slike in so lahko izvor napačni odločitvi.

3. Spletna stran vzajemni.com

Stran je v lasti družbe Ilirika – turizem d.o.o..

Osnovni podatki:

Spletni naslov: <http://vzajemni.com> alias http://financnicenter.net/vzajemni_skladi

Telefon: 01/432 53 59 ali 01/234 88 97

Stran je po izgledu najbolj profesionalno oblikovana. Prva stran pozdravi s tečajnico, ki je popolna a za slabovidnega neprimerna. Barvna shema strani je povsem neprimerna. Tako praktično ni mogoče razločiti kateri skupini pripada vzajemni sklad na tečajnici, ker so si barve preveč podobne. Veliko večino bo stran odvrnila z res grozno barvno strukturo.

Žal ravno zaradi omenjene težave zbledijo vse dobre lastnosti strani. Te so predvsem natančno prikazane informacije. Zelo zanimiv vprašalnik z dvajsetimi vprašanji, ki uporabnika dodobra izobrazijo na področju vzajemnih skladov. Pohvale vredni so tudi vprašalniki, ki nam pomagajo pri izbiri sklada.

Preko strani lahko izpolnimo obrazec z vprašanjem v zvezi z vlaganji v vzajemne sklade. Odgovoril pa nam bo strokovnjak. Izbiramo lahko med tremi.

Stran sem uvrstil na tretje mesto, kar sicer ni znak, da jo ne obiščite. Kdo ve, mogoče pa vam bo s pomočjo Zoom Text povsem pri srcu.

Področje vzajemnih skladov je v zadnjem letu še posebej zaživel. Želim si, da s pomočjo predstavljenih strani pridobite vse podrobne informacije o vzajemnih skladih

preden se odločite za vlaganje. Naj ne bo ta članek razumljen kot reklama vzajemnim skladom. Sam sem celo malo skeptičen še posebej po tem ko sem prebral, da naj bi se dobički v vzajemnih skladih z letom 2005 začeli obdavčevati.

Spletne strani namenjene skladom so daleč od idealno prilagojenih. Potrebno bo osnovati predloge prilagoditev in jih posredovati dotičnim, najbolje bi bilo, če bi država zakonsko predpisala, da mora vsaka spletna stran, ki je namenjena širši javnosti omogočati prilagoditve.

[Na kazalo](#)

DOBRO JE VEDETI: Avtomatski vklop luči v sobi

Avtorja: Matej Koprivšek in Marino Kačič

Kako se lahko izognete ugibanju kdaj je pravi trenutek za vklop luči, če ste slabovidni ali slepi? In kako se izognete tipanju za stikalom v temačnem hodniku ali nočnih urah, četudi dobro vidite? To delo lahko za vas učinkovito opravi senzorno stikalo. Mala, cenovno dostopna in za montažo relativno enostavna naprava, ki vklopi luč ob nastavljeni vrednosti svetlobe (torej ko je mrak) in če se živo bitje giblje v bližini. Če pa živo bitje zapusti zaznavno področje senzornega stikala, le to izklopi luč. Leta sem se mučil s vprašanjem kdaj je pravi trenutek, da prižgem luč? Zlasti je to veljalo, ko sem imel obiske ali kliente. Sedaj pa se mi luč samodejno prižge ravno ob pravem trenutku (ob prehodu v mrak) in samo takrat, ko se nekdo nahaja v prostoru. V članku opisujeva delovanje (Matej) in uporabnost (Marino) takega senzorja.

Kaj je senzorno stikalo?

Če želimo, da se luči v sobi samodejno prižgejo, potrebujemo avtomatsko stikalo. Vse je odvisno od tega, kdaj želimo, da se luč prižge. Običajno si želimo vklop, takrat, ko je mračno in ko je nekdo v sobi. Za to potrebujemo senzor gibanja.

Če pa kdo želi, da se luč prižge ob določeni uri, potrebuje časovno stikalo. Pa se posvetimo prvi možnosti.

Na razpolago imamo več vrst senzorjev gibanja oziroma IR-senzorjev. Razlikujejo se po načinu montaže, po kotu, ki ga zaznavajo, po moči porabnika (luč), ki ga lahko priključimo nanj, po občutljivosti, po dosegu.

Zakaj se senzor imenuje IR-senzor?

Toplota iz človeškega telesa se sprošča v obliki infra rdeče svetlobe ali s kratico IR. Pravimo tudi, da telo seva. Senzorji gibanja v bistvu zaznavajo gibanje infra rdeče svetlobe. Torej senzor ne bo zaznal gibanja hladnih teles. Tudi nočne kamere in daljnogledi zaznavajo IR svetlobo (seveda IR svetlobo pretvorijo v človeku vidno svetlobo - običajno v zeleno).

Senzor za stropno montažo: Senzor je okrogel in ima zaznavni kot 360° . Verjetno si je težko predstavljati, kaj pomeni ta kot. Na senzorjih je največkrat podan le en kot, čeprav ima senzor kot po vertikali in horizontali. V primeru stropnega senzorja pomeni 360° kot okoli vertikalne osi. (Za predstavo: senzor je montiran na strop in iz sredine senzorja si zamislimo navpično os, ki pod pravim kotom prebada tla. 360° pomeni, da senzor zaznava gibanje okrog in okrog te osi.)

Senzor za stensko montažo: Ti senzorji so raznovrstnih oblik in imajo zelo različne kote zaznavanja. V povprečju se gibljejo od 110° do 270° . Kaj pomeni kot zaznavanja v primeru stenskega senzorja? Tudi tu pomeni kot zaznavanja kot okoli vertikalne osi. V primeru stenskih senzorjev bi prav prišel podatek o kotu zaznavanja okoli horizontalne osi (v katerem razponu glede na višino, senzor zaznava gibanje). Stenski senzor bi bilo smiselno montirati tudi na strop, v primeru, da želimo zaznavati gibanje v dolgem hodniku. Morda vas muči tudi zgornja številka 270° . Čemu bi na steno montiral senzor, ki bi pokrival področje stene? Senzor s tako velikim kotom, je mišljen za montažo v kot (na vogalu hiše).

Občutljivost, doseg, čas in moč senzorjev

Občutljivost senzorja je podana v luxih. To je enota za osvetljenost. To pomeni, s kolikimi luxi mora biti prostor osvetljen, da senzor ne zaznava gibanja. Občutljivost je

nastavljiva. Doseg je podan v metrih in sicer je s tem mišljena oddaljenost od senzorja. Kako daleč senzor še zaznava gibanje. Nekateri senzorji imajo nastavljiv doseg. Vsi senzorji pa imajo nastavljiv čas od vklopa do izklopa. V povprečju se da čas nastaviti od 5 sekund do 15 minut. Moč senzorja pa je podana v watih [W]. Ta podatek nam pove, koliko moči lahko preklaplja stikalo v senzorju. Morda bo za koga koristna informacija, da se moči večih porabnikov preprosto seštevajo (če imamo na senzor priključene tri 150 watne žarnice je skupna moč 450W). Povprečen senzor je sposoben preklapljeti 1000W.

Kako senzor deluje?

Senzor je sestavljen iz senzorja osvetljenosti, ure, senzorja gibanja in stikala. Senzor zaznava svetlost v prostoru. Če je dovolj svetlo se ne zgodi nič, drugače pa začne zaznavati gibanje. Ko senzor gibanja zazna premik, vključi stikalo in sproži uro (štoparico). Če senzor gibanja ponovno zazna premik, zažene štoparico od začetka, stikalo pa pusti vključeno. Ko se izteče nastavljen čas, ura izključi stikalo. Postopek se ponovi od začetka.

Kako je lahko senzor za slepega/slabovidnega praktično uporaben?

V preteklosti sem večkrat pomislil, kako bi bilo lepo, če bi se luč vklopila ob pravem času (ko nastopi mrak) v stanovanju. Občutek sem imel, da bi bila taka rešitev zahtevna in draga. Zato sem si odgovarjal: "Ah saj tega ne rabim, to ni tako važno!" Kljub temu so me okoliščine silile v iskanje rešitve. Vedno več ljudi prihaja k meni na obisk ali na psihoterapijo. Naletel sem na problem, ki me je spravljal v zadrego. Pri prehodu iz dneva v noč nisem vedel kdaj točno moram vklopiti luč. Če sem jo prezgodaj sem izpadel smešen, če sem jo prepozno sem izpadel čuden. Seveda sem se lahko izgovoril na slepoto in vsak je to opravičilo razumevajoče sprejel. A v očeh drugega sem ostal neroden in nemočen. Torej še bolj hendikepiran. Moral sem iskati rešitev, da ne bi prihajalo do takih malih zadreg, ki pa pri poklicnem delu manjšajo kompetentnost.

Sedaj imam povezan senzor s stikalom za luč z dvema gumboma. En gumb je za navaden vklop luči. Z drugim pa vklopim senzor, ki je tako v pripravljenosti. Ko nastopi mrak in če se kdo v prostoru giblje, se luč prižge. Torej dva pogoja: mrak in prisotnost človeka. To pomeni, da ko grem iz sobe senzor luč izklopi. Ko se v sobo vrnem jo vklopi. Seveda bi lahko drugače nastavlil. Za slepega ali slabovidnega se mi zdi tak način samodejnega vklapljanja in izklapljanja luči zelo praktičen in uporaben. Nobenega tipanja za stikalom, nobene nevarnosti, da kaj podreš, da umažeš zid, da zgrešiš trenutek mraka... Rešitev je zelo preprosta in cenovno ugodna. Enostavnejši

senzor za vsakdanjo uporabo se lahko kupi že od treh tisočakov naprej. Dobi se ga lahko v vsaki večji trgovini z elektro opremo ali trgovinah z opremo za dom in vrt.

[Na kazalo](#)

NAMIGI IN NASVETI: **Vstavljanje zvoka v e-sporočilo, Spreminjanje ikon**
Urednik in avtor: *Brane But*

1. Vstavljanje zvoka v e-sporočilo

E-sporočilu, ki ga pošljamo prejemniku, lahko dodamo glasbeno spremljavo. Ko bo prejemnik odprl naše e-sporočilo, bo ob branju poslušal glasbo, katero smo »prilepili« k sporočilu. Seveda mora v tem primeru imeti vključene zvočnike. S tem lahko prejemniku izkažemo še posebno pozornost in ga razveselimo, še posebej, če mu npr. pošiljamo čestitko ob kakšni posebni priložnosti in temu primerno izberemo glasbeno spremljavo. Kako to napravimo?

- Odprete novo e-sporočilo in kliknete v sporočilno okno.
- V meniju Oblika pokažite Ozadje in kliknite Zvok.
- Pokaže se sporočilno okno Zvok v ozadju. V okence Datoteka vnesite ime datoteke, ki jo želite vstaviti (seveda tudi njeno pot). Lažje bo, če kliknete gumb Prebrskaj in poiščete ustrezno zvočno datoteko (običajno so shranjene v mapi Moja glasba).
- Določite lahko tudi, kolikokrat se naj zvočna datoteka predvaja.
- Kliknite gumb V redu.

Vaše e-sporočilo je tako opremljeno z glasbeno spremljavo!

2. Spreminjanje ikon

Mapa Moji dokumenti (My documents) ima enako ikono kot druge mape, tako da jo slepi z ostankom vida in močno slabovidni težko najdejo, ko jo iščejo npr. v Raziskovalcu. To ikono lahko zelo enostavno spremenimo in zamenjamo s takšno ikono, ki bo že po barvi in tudi po obliki tako izstopala, da bo veliko lažje vidna.

Pri Windows 98 ikono spremenimo oz. nadomestimo z drugo ikono po naslednjem postopku:

- Z desno tipko miške klikni namizje in iz priročnega menija izberi možnost Lastnosti (Properties).
- Pokaže se pogovorno okno Zaslón-lastnosti (Display Properties), na katerem klikni list Učinki (Effects).
- V rubriki Ikone na namizju (Desktop Icons) označi ikono Moji dokumenti in klikni gumb Zamenjaj ikono (Change Icon).
- Odpre se pogovorno okno Zamenjaj ikono (Change Icon), v katerem zaslediš seznam z ikonami, ki jih lahko uporabiš. Če med ponujenimi ikonami ne najdeš prave, lahko z gumbom Prebrskaj (Browse) poiščeš datoteke, ki vsebujejo več uporabnih ikon.

Naj navedem nekaj takšnih datotek z uporabnimi ikonami (navedena je tudi pot):

windows\system\cool.dll

windows\system\shell32.dll

windows\system\user.exe

windows\moricons.dll

windows\progman.exe

windows\welcome.exe

- Želena ikono izberi in potrdi izbiro s klikom na gumb V redu (OK), pogovorno okno Zamenjaj ikono (Change Icon) se zapre, nato pa s klikom na gumb V redu (OK) še zapreš pogovorno okno Zaslón-lastnosti (Display Properties).

Postopek se pri Windows XP razlikuje od opisanega samo toliko, da pri pogovornem oknu Zaslón-lastnosti (Display Properties) klikneš list Namizje (Desktop) in na njem klikneš gumb Prilagodi namizje (Customize Desktop).

Po tem postopku lahko spremenimo tudi ikone, ki so prirejene v programih, kot sta npr. Moj računalnik (My Computer) in Koš (Recycle Bin).

Ikono mape Moji dokumenti sem sam zamenjal z velikim rdečim srčkom (windows\system32\mshearts.exe), tako da jo veliko lažje najdem na namizju, v Raziskovalcu ali na kateremkoli drugem mestu.

[Na kazalo](#)

OGLASNA DESKA: **Poročilo s sejma Sight City - Frankfurt 2004**

Avtor: *Bogdan Saksida*

Letošnji sejem Sight City je bil drugi po vrsti in je potekal od 12.5 do 14.5. 2004 v Frankfurtu. Lansko leto je bila prva taka predstavitev, ki je razstavljalce po številu obiskovalcev močno presenetila, zato so jo v povsem enaki obliki organizirali tudi letos. Sight City se odvija v prestižnem hotelu Sheraton, ki je lociran na samem letališču v Frankfurtu. Po številu razstavljalcev je podobna sejmu REHA v Dusseldorfu, le da tu svoje izdelke predstavljajo izključno za slepe in slabovidne. Prostor je veliko bolj pregleden in obvladljiv kot na REHA sejmu, saj tu ni ogromnih in nepreglednih dvoran, temveč se vse odvija v hotelskih konferenčnih halah. Organizacija je bila naravnost odlična, saj je vsak udeleženec ob registraciji sejma dobil obesek s kartico, ki je služila tudi za brezplačno pijačo. Za sam ogled sejma ni bilo potrebno plačati nikakršne vstopnine. Ob vhodu pa je bilo mogoče dobiti tudi vse potrebne informacije.

Za vse, ki smo bili na lanskoletnem sejmu REHA v Dusseldorfu, tu na Sight City-u letos ni bilo predstavljenih kakšnih bistvenih tehničnih novosti, so pa razstavljalci pokazali nekaj novih preoblek oziroma modelov tehničnih pripomočkov tako na področju brajevih vrstic, kot tudi na področju elektronskih povečal.

Prisotni so bili vsi večji proizvajalci opreme za slepe in slabovidne, ki jih v nadaljevanju tudi naštevam skupaj z njihovimi internetnimi stranmi, ki bodo morda komu prišle prav za bolj detajlni pregled opreme, ki jo ponujajo.

Prvič sem na takem sejmu opazil predstavitev opreme za slepe in slabovidne komponiste oz. glasbenike, ki lahko s pomočjo programske opreme in klaviaturami priključenimi na računalnik samostojno komponirajo in pišejo glasbo. Moram priznati, da je bila stvar zame precej zanimiva in sem kar nekaj časa prebil ob starejšem gospodu, ki je pisal glasbene partiture in mlajšem fantu, ki mu je razlagal in ga učil, kako se kakšna stvar izvede s pomočjo računalnika. Ob dejstvu da sta bila oba slepa, sem se počutil kar malce nelagodno, ko sem ugotovil s kakšnim entuziazmom sta počela stvari, ki se meni niti ne sanjajo.

Med novostmi, ki smo jih zasledili je bila predstavljena tudi virtualna knjižnica, ki bo vsem zainteresiranim omogočala on-line dostop do velikega števila knjig in učbenikov. Storitve je seveda potrebno plačati.

Prvič smo opazili tudi poseben predstavitveni prostor, ki je bil namenjen vsem tistim zagnancem, ki ne morejo brez računalniških igrice. Predstavljene so bile igrice, ki jih lahko igrajo tudi slepi in slabovidni. Na voljo sta bila dva računalnika in radovednost nam ni dala miru, da tudi mi nebi preizkusili svojih veščin in ugotovili uporabnost teh programov.

Prilagam še spisek razstavljalcev z internetnimi naslovi po abecednem redu, kjer boste našli vse kar vas zanima:

A.Schweizer GmbH Forchheim, D, www.schweizer-optik.de
ALVA BV, Arnhem, NL, www.alva-nl.by
ASH TECHNOLOGIES Ltd., Naas, County Kildare, Irland, www.ashtech.ie
AudioCharta, Hoppstädten-Weiersbach, D ; , www.audiocharta.de
AUDIODATA GmbH, Oberhausen-Rheinhausen, D, www.audiodata.de
Baum Retec AG, Wiesenbach, D, www.baum.de
Becker GmbH, Gleiszellen, D, www.l-becker.de
Berufsförderungswerk Würzburg, Würzburg, D, www.bfw-wuerzburg.de
BeTa Hilfen für Sehgeschädigte GmbH, Schwarzach D, www.beta-hilfen.de
Blista-Brailletec gGmbH, D, www.brailletec.de
Blinden- und Sehbehindertenbund in Hessen e. V., Frankfurt, www.bsbh.org
Bund zur Förderung Sehbehinderter (BfS), Bergisch-Gladbach, D, www.sehbehinderung.de
Caretec GmbH, Wien A, www.caretec.at
Deininger GmbH, Bensheim, D, www.deininger.biz
Deutscher Blinden- und Sehbehindertenverband e.V., Berlin, D, www.dbsv.org
Deutscher Verein der Blinden und Sehbehinderten in Studium und Beruf e.V. (DVBS), Marburg, D, www.dvbs-online.de
DIAS GmbH, Hamburg, D, www.dias.de
Dräger & Lienert, Marburg, D, www.dlinfo.de
Dt. Blindenstudienanstalt e. V., Marburg, D, www.blista.de
Deutsche Zentralbücherei, D, www.dzb.de
Dolphin Computer Access, Worcester, GB, www.dolphinuk.co.uk
ETeX Sprachsynthese-AG, Frankfurt, D, www.etex.de
EUROBRILLE, Paris, F, www.eurobraille.fr

F. H. Papenmeier GmbH & Co KG, Schwerte, D, www.papenmeier.de
Freedom Scientific, Konstanz, D/US, www.freedomscientific.com
Grenzenlos gGmbH, Erfurt, D, www.grenzenlos-ggmbh.de
HandyTech Elektronik GmbH, Horb, D, www.handytech.de
Hedo Reha-TechnikGmbH, Kirchheim, D, www.hedo.de
Hotel Silverio, Gallspach, A, www.hotel-silverio.at
INDEX Braille, Gammelstad, SE, www.indexbraille.com
IPD Infosystem GmbH, Hannover, D, www.ipd-hannover.de
KlickBlick PLUS e.V., Oberhausen-Rhn., D, www.klickblick.de
Landeshilfmitelzentrum Sachsen, Dresden, D, www.bsv-sachsen.de
LVI Low Vision International, Växjö, SE, www.lvi.se
Metec Ingenieur-AG, Stuttgart, D, www.metec-ag.de
Multitech gGmbH, Dresden D
Netbank AG, Hamburg, D, www.netbank.de
Noah Albinismus Selbsthilfegruppe e.V., Stuttgart, D, www.albinismus.de
Nordisk Synsupport AB, Växjö, SE, www.synsupport.com
NovotechGmbH, Allensbach, D, www.novotech-gmbh.de
Odissa e.K., Bretten, D, www.odissa.de
ONCE-CIDAT, Madrid, ES, www.once.es
Optron Produktion&Vertrieb e.k., Groß-Umstadt, D, www.optron.de
Pro Retina, Aachen, D, www.pro-retina.de
ProTak Adaptive Lösungen, Nürnberg, D, www.qtak.de
Pulse Data Europe, Raunds Northants, UK, www.pulsedata.com
REHAN Medizingeräte GmbH, Mülheim, D, www.rehan.org
Reinecker Rehatechnik GmbH, Alsbach-Hähnlein, D, www.reineckerreha.de
RTB GmbH & Co KG, Bad Lippspringe, D, www.rtb-bl.de
Silesian University Of Technology, Virtual Multimedia Library, pl, rose.iinf.polsl.gliwice.pl/iddw/
Steller Systemtechnik, Halle, D, www.steller-systemtechnik.de
Stiftung Blindenanstalt, Frankfurt, D, www.stiftung-blindenanstalt.de
Studienzentrum f.Sehgeschädigte, Karlsruhe, D, www.szs.uni-karlsruhe.de
Tagarno a/s, Horsens, DK, www.tagarno.dk
Telesensory Ltd., Watford, GB, www.telesensory.com
Tieman GmbH, Schwalmstadt, D, www.tieman.de
Vargian Tastaturen, Karlsruhe, D
ViewPlus Technologies, Corvallis, USA, www.viewplus.com
Vistac GmbH, Teltow, D, www.vistac.de
Visuaide, Longueuil (Québec), CND, www.visuaide.com
VzFB, Hannover, www.vzfb.de
WHB-Westd. Blindenhörbücherei, Münster, D, www.wbh-online.de
Zychem Ltd., Chesire SK9 3HW, UK, www.zychem-ltd.co.uk

[Na kazalo](#)

ZABAVA: Igre za slepe in slabovidne ljudi 4. del

Urednik in avtor članka: *Safet Baltić*

V tej številki rikossa vam bom opisal igro za slepe in slabovidne ljudi: Shades of doom (odtenki usode)

Shades of doom je igra pri kateri ne potrebujete bralcev zaslona kot je Jaws, ker je igra narejena za slepe ljudi. Pri tej igri ste tajni agent, katerega pošljejo na misijo na samotni otok na katerem je center za biološke preizkuse. V tem centru se je zgodila biološka katastrofa in vi morate to raziskati. Na poti skozi 9 con vas bodo napadale razne pošasti kot so mutirani ljudje, mutirani psi itd... Oboroženi ste z puško, nožem, nočnim senzorjem, prvo pomočjo, ter z računalnikom. V prvi coni vas napadajo pošasti katere niso oborožene, v ostalih conah pa so nekatere pošasti oborožene. Na poti skozi cone morate uničevati pošasti, kajti le te nosijo razno razne artikle, katere boste potrebovali za dokončanje misije. Pošasti lahko nosijo naslednje artikle: Polavtomatsko, avtomatsko orožje, lasersko pištolo, metalec ognja, prvo pomoč, baterije za nočni senzor, barvne kartončke, dinamit, biološke mine, ter ključke za vrata in dvigala.

Barvni kartončki so zelo pomembni, ker v zadnji coni, ko uničite še zadnjo pošast morate v kontrolno škatlo vstaviti kartončke po pravem vrstnem redu. Kateri je pravi vrstni red pa ugotovite tako, da v vseh 8 conah dobite sporočila, v katerih je zapisana barva kartona. Torej, če je v prvi coni kartonček bele barve morate v kontrolno škatlo pod št. 1 vstaviti kartonček bele barve. Cone so sestavljene tako, da imate hodnike, ter sobe. Nekatere sobe so odprte nekatere pa so zaprte. Nekatere sobe lahko odprite brez ključev, za druge pa potrebujete ključke. Hodniki so široki 10 feet, kar pomeni približno 3 metre. Igra je sestavljena iz zvokov, ko hodite po hodnikih slišite le svoje korake, ko pa se približuje pošast pa slišite ali renčanje psa, krike mutiranega človeka., cviljenje velikanskih podgan, itd... Ko se pa približujete predmetom, kot so vrata ali ostali predmeti, katere potrebujete za uspešno dokončanje misije pa pisk. Ko se vam približuje pošast morate vklopiti nočni senzor, da ga lokalizirate in uničite. Ko vklopite senzor se sliši le kratko piskanje, ko pa namerite v pošast pa postane ta pisk podoben zvonjenju. Igro igramo z naslednjimi tipkami:

s puščicami gor in dol se premikamo naprej in nazaj.

(en pritisk gor se premaknete za 2 feetov, en pritisk dol pa 1 feet)

s puščicami levo in desno se premaknete za 6 stopinj levo ali desno.

Ctrl+puščica levo ali desno se premaknete za 90 stopinj.

s preslednico streljate.

Črka S vklopite/izklopite nočni senzor.

Ctrl+S preverite baterije senzorja.

Črka A koliko streliva imate.

Črka H koliko energije imate.

Črka V, če ste že bili v tem prostoru.

Ctrl+V spuščate oznake.

Črka N vam pove, če se prehod nadaljuje.

Ctrl+N vam pove koliko je hodnik dolg in kam lahko greste na koncu.

Črka M vam pove oddaljenost pošasti.

Ctrl+M vam pove katera pošast se vam približuje.

Črka X vam pove veličino sobe po širini in dolžini.

Črka O vklopite/izklopite Lokalizator predmetov.

Ctrl+O Kolikšna je oddaljenost do predmeta in kakšen je ta predmet.

Tipka Enter se uporablja za odpiranje in zapiranje vrat ali za vklop dvigala.

S tipko TAB pridemo v torbo, kjer imamo pobrane predmete.

V torbi se premikamo s puščicami gor in dol in ko izberemo predmet, ki ga želimo

uporabiti pritisnemo enter.

Tipke od 1 do 8 spreminjamo orožje.

F1 pridemo do menija in pomoči.

F2 nam računalnik pove koliko energije imamo in kaj uporabljamo.

F3 tipka za shranjevanje.

F4 tipka za priklic shranjenih iger.

F6 koliko kartončkov moramo pobrati.

F7 koliko točk imamo in v katerem zahtevnostnem nivoju in v kateri coni smo.

Igro lahko igramo v 5 različnih zahtevnostnih stopnjah in sicer:

It's my turn daddy (ali sem na vrsti očka)

Don't hurt me (ne me poškodovat)

Bring them on (pripeljite jih)

So you think you can get so far (si misliš, da lahko prideš še dlje)

It's a good day to die (je dober dan za umiranje)

Igra je izredno zanimiva, ker so v njej zelo resnični zvoki. Zaradi te realističnosti igre proizvajalec opozarja, da jo ne smejo igrati otroci mlajši od 13 let. Igro lahko brez koda igrate le v prvi coni brez omejitev, če pa želite igrati ostale cone pa morate kupiti kodo. Jaz osebno sem kupil kodo in sem izredno zadovoljen, torej če imate radi akcijske igre je ta igra prava za vas.

Za pravilno delovanje igre boste potrebovali:

- Windows 95, 98, 2000, ME ali XP.
- Zvočno kartico.
- 32 MB prostora na disku.
- Direct X 7 ali več.
- Stereo zvočnike ali slušalke (Slušalke so zaželeno).

Cena igre Shades of doom je 35 \$. Igro dobite na spletni strani:

<http://www.gmagames.com>

Za vsa vprašanja mi lahko pišete na: balki1@siol.net

[Na kazalo](#)

NOVIČKE: Sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi; Računalnik pomaga slepim videti; S podkožnim vsadkom do popolne nočne zabave; Nova

varnostna luknja v brezžičnih povezavah; Jagode za spolno slo
Urednik rubrike in pisec: *Safet Baltič*

Sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi

Štirinajstega Maja sem se udeležil skupaj z predstavniki ZDSS Slovenije sejma specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi v Frankfurtu. Sejem je izredno zanimiv, ker se na sejmu predstavljajo le proizvajalci strojne in programske opreme, ter pripomočkov za slepe in slabovidne ljudi. Na sejmu ni bilo posebnih novitet razen nekaj izboljšav na določenih proizvodih. Taka izboljšava je Bluetooth vmesnik (modrizob) na Handytechovih zaslonih. To pomeni, da od zdaj lahko uporabljamo Handytechove Braillove zaslone brez uporabe povezovalnih kablov saj Bluetooth tehnologija deluje na radijskih signalih. Edina noviteta pa je mobilni telefon Owasys 22c. Owasys 22c je gsm aparat brez monitorja. Ima le tipkovnico in ima inštaliran govorni program. Aparat deluje na 2 frekvencah in z njim lahko vnašate kontakte v imenik, kličete iz imenika, sprejemate in pošiljate sms sporočila, ter nastavljate vse ostale stvari kot na ostalih mobilnih aparatih. Aparat vam tudi pove uro in datum, kdo vas kliče, ter koliko signala imate in koliko baterije imate. Za slabovidne uporabnike pa je poleg vseh možnih elektronskih, ter navadnih lup, bila izredno zanimiva kamera katero priklopimo na računalnik, ter z njo posnamemo karkoli želimo, ter le to shranimo kot sliko na svoj pc, to sliko pa lahko kasneje povečamo. Ta pripomoček bi bil pravšnji za slabovidne študente, ker bi lahko na ta način posneli tudi tekst iz table, ga shranili ter se tako izognili izgubi časa z pisanjem.

Računalnik pomaga slepim videti

Na Wright state univerzi v Daytonu Ohio so razvili računalniški sistem, kateri je sestavljen iz kamere na očalih, slušalk z mikrofonom, ter z prenosnim računalnikom na hrbtu. Sistem se imenuje Tyflos, ki naj bi slepim ljudem pomagala brati knjige, prepoznati ljudi, ter hoditi po neznanih prostorih. Sistem deluje na ta način, da imate v računalniku shranjene slike znanih ljudi, ter razno raznih ovir. Računalnik posnete slike z kamero spreminja v govor. Računalniški algoritem procesira posnete slike in iz njih vleče informacije o tem kaj slepa oseba gleda. Uporabnik lahko sistem nastavi, da mu le ta ves čas govori kaj je v njegovi okolici, ali pa, da mu sistem pove kaj je okoli njega le ko prek mikrofona vpraša računalnik. Tyflos tehta okoli 3 kilograma.

Vir: <http://www.wired.com/news/gizmos/0,1452,62810,00.html>

S podkožnim vsadkom do popolne nočne zabave

V španskih nočnih lokalih so obiskovalcem omogočili povsem novo storitev. Plačilo vstopnice in pijače s pod kožo vsajenim mikroskopskim čipom. Z mahanjem dela telesa, ki vsebuje čip nad posebno pripravo za skeniranje čipa, se denar avtomatsko prenese z osebnega računa posameznika. »VeriChip«, kot se storitve imenuje in ga je izdelalo neko severno ameriško podjetje, pomeni, da bodo od sedaj naprej rednim gostom priljubljenega barcelonskega lokala Baja Beach Club ne bo potrebno več čakati na vstopnico za vstop v klub. Ni nujno, da se čip vsadi prav v roko, lahko se vsadi v katerikoli del telesa, le da je z njim možno pomahati pred skenerjem. Nočni klub je sedaj vse torkove večere preimenoval v »Noči implantacij« in tako v klubu vsak torek vso noč med plesom in pitjem, seveda na željo posameznikov, vanje vstavljajo čipe. Izdelovalci čipa, podjetje ADS (Applied Digital Solutions) iz ZDA, so prepričani, da bo miniaturna naprava nekoč celo zamenjala kreditne kartice, prav tako naj bi jo bilo mogoče uporabljati v namen zdravstva in zavarovanj.

Vir: <http://novice.svarog.org>

Nova varnostna luknja v brezžičnih povezavah

Avstralski strokovnjaki organizacije Computer Emergency Response Team so našli novo varnostno luknjo v brezžičnih omrežnih izdelkih 802.11, ki lahko onemogoči delovanje tovrstnih povezav. Napaka se nahaja v proceduri Clear Channel Assessment (CCA), ki jo brezžični vmesniku uporabljajo za zmanjšanje motenj med različnimi napravami. Doslej je veljalo, da je mogoče brezžične naprave motiti le s specializiranimi napravami, zdaj pa kaže, da je za to dovolj običajni brezžični vmesnik z razmeroma šibkim signalom. Zanimivo, da so prizadeti predvsem starejši vmesniki 802.11b in 802.11g pri nižjih hitrostih (do 20 Mb/s), medtem ko pri višjih hitrostih protokola 802.11g in 802.11a uporabljata drugačne algoritme. Za zdaj še ni znano, kako bodo proizvajalci odpravili pomanjkljivost.

Vir: <http://www.monitor.si/s.nsf/vse/41CDF18055CA783EC1256B94007E5FD0>

Jagode za spolno slo

Raziskovalci trdijo, da jagode in maline povečajo spolno slo pri ženskah. Semena jagod in malin so bogata s cinkom, ki jih zaužijemo s sadežem. Cink je izredno pomembno hranilo za seks, saj vpliva na stopnjo testosterona, zaradi česar so ženske volnejše za seks.

Pred seksom pest jagod ali malin Patrick Holford, ustanovitelj inštituta za zdravo prehrano, ki je vodil raziskavo, je preučil različna sadja in ugotovil, da so jagode in maline odlične za povečevanje spolne sle. "Moje sporočilo je jasno: vsakič, ko se pripravljate na seks, s partnerjem pojejta pest jagod ali malin. Ti dve vrsti sadja nista priporočljivi le zaradi cinka, temveč jagode in maline vsebujejo veliko antioksidantov, ki uravnavajo pretok krvi v spolne organe.

Vir: http://www.siol.net/novice/default.asp?page_id=9

[Na kazalo](#)

=====

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva. Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo vas prosimo, da nam sporočite in izbrisali vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, pišite v [Uredništvo](#)
[Tu pa odsrfate Na domačo stran Rikoss](#)

© 2002-2005, Uredništvo Rikoss, [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)